

Előszó

Gyermek- és ifjúkorom faluja Póka, ez a Mezőség egyik kapujában kialakult helység. A falu történetének megírására a szülőföldhöz való kötődés és az iránta való kötelességérzet készítetett.

Nem itt születtem, hanem a szomszédos Sárpatokon, de már hároméves korom óta pókai lakos voltam, egészen addig, amíg egyetemi tanulmányaim elvégzése után, 1956-ban a munka mezejére léptem. Emlékezetem visszazáll a több mint fél évszázaddal ezelőtti, a maga sajátos vidéki életét élő falura: magam előtt látom a becsületes munkából élő szorgalmas embereket, a falu hétköznapijaiba is vidámságot és életet vivő fiatalságot, a szünetekben az iskola udvarát benépesítő vidám gyermeksereget, a falut körülvevő dombokat koronázó lombos erdőket.

Pályafutásom az idők folyamán arra készítetett, hogy elhagyjam a falut, azonban mégis úgy érzem, számtalan szál köt hozzá ma is, mert az emlékezés, a kötődés száalai sohasem lazultak.

A diktatúra megdöntése, az 1989-es fordulat utáni évek már lehetővé tették a történeti kutatómunkát. A fordulat nagyjából egybeesett a település első történeti említésének 675 éves évfordulójával. Elhatároztam, hogy rendszeres kutatómunkába kezdek a falu történetének feltárására. A faluval kapcsolatos minden lehetséges forrásanyagot igyekeztem megszerezni, a hazai és anyaországi könyvtárakban és levéltárakban. Ez a munka több évet vett igénybe, éppen úgy, mint a feltárt forrásanyag feldolgozása.

Még 1997 nyarán találkoztam Pókában T. „Ferikével”, gyerekkorom ismerősével. Mindkettőnknek az volt a véleménye, hogy meg kell örökíteni falunk múltját. Elbeszélgettünk arról is, hogyan alakulhat falunk jövője. Aztán szeptemberben, amikor újra találkoztunk, egy szándéknyilatkozatban rögzítettük elképzeléseinket.

Úgy láttuk, hogy még most, amíg élnek a „régiek”, papírra kell vetni az emlékeket, mert az utánunk járóknak nem lesz tárgyi bizonyítékuk (ismeretük), talán még idejük sem ebben a rohanó világban, ennek megtételére. Én a kutatómunkával, a leendő falutörténet tudományos megalapozásával, ő meg inkább a „vállalkozás” könnyebb műfajával, elbeszélésekkel, és a ma már nehéz anyagi háttér megteremtésével foglalkozott.

Ismert dolog, hogy a ma élő nemzedék nagy része, mind a határokon belül, mind azokon kívül, kevésbé ismeri magyar nemzetünk történelmének fontosabb eseményeit. Ennek okát itthon az 1989 előtti oktatásnak tulajdoníthatjuk. Ez a tény készítetett arra, hogy az utóbbi ezer-ezerszáz év Kárpát-medencei történetének főbb eseményeit is leírjam, úgy, mint nemzetünk történetét is. Ezeknek az eseményeknek az összefüggéseibe helyezzem bele a Póka életében történteket. Monográfiámban mellőztem mindazt, amit korabeli forrásokkal igazolni nem lehetett. A különböző korokból származó idézetek arról is tájékoztattak, miként fogalmaztak, hogyan beszéltek elődeink a letűnt évszázadokban.

Úgy hiszem, időszerű volt a falu történetének megírása, lakói életének bemutatása a mai nemzedék számára, mert ilyen leírás Pókáról még nem született. Arra is törekedtem, hogy a szöveg közérthető legyen, idegen szavakat magam nem használtam, azokat a forrásmunkákból csupán átvettem, ezért szenteltem külön fejezetet az idegen szavak, fogalmak magyarázatának. Az ismeretlen idők óta őstermeléssel, földműveléssel foglalkozó lakosságot a szövegben sehol sem neveztem parasztnak, mert ezt a szót a falusi lakosság megjelölésére illetlennek tartom.

Egy falu leírása nyilván sohasem lehet teljes, de arra törekedtem, hogy átfogó és valóságos képet adjak a több mint 675 éves helység lakóinak egykori és mai életéről, bemutassam az ősi foglalkozásokat, a szokásokat, a művelődési életet, a nép sikereit és kudarcait, hogy mindezekből tanulságot és erőt merítve induljon Póka népe a következő évszázad és évezred ismeretlen útjain. Az a reménység is táplál, hogy egy ilyen, sok évszázados gazdag múlttal rendelkező település életében a napjainkban tapasztalható gazdasági hanyatlás és a vele járó népességfogyás az öt évtizedes volt diktatúra, mondhatjuk kettős elnyomás következménye, és ha az megszűnik, fellélegzik a falu. Merem remélni, hogy Póka mai és jövőző nemzedékei értékelni fogják a szülőfalu gazdag múltját, melynek során Póka mindig a gazdasági és társadalmi fejlődés útját járta, kivéve a XX. század második felét. A múlt ismerete és annak értékelése, az előttünk járók kitartó munkája, hűségük az anyaföldhöz alapul szolgálhat a jövő nemzedékeknek ahhoz, hogy maguknak megélhetést biztosító jövőt teremtsenek szülőföldjükön.

Köszönetemet fejezem ki mindazoknak, akik fáradságot nem kímélve, erkölcsileg és anyagilag is támogatták a könyv megjelenését, mint a budapesti TV2 vezérigazgatója, az Illyés Közalapítvány, Jeney József és sokan mások. Ugyancsak köszönet illeti mindazokat, akik segítettek az adatgyűjtésben, mint a Marossárpataki Polgármesteri Hivatal, a Pókai Református Egyház lelkeszi hivatala, a pókai Általános Iskola igazgatósága, az EMKE Maros megyei szervezetének elnöke, Szabó György Pál, Csegedi Ákos nyugalmazott református lelkész, Varga Balázs, Kelemen Piroska tanítónő, Kardos Károly, és mindazon pókai lakosok, akik szívesen szolgáltak adatokkal és fényképekkel.

Szöllősi Árpád

Póka, 2000. október 30.